

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**TSUMBANDILA YA VHUGUDISI NA VHUGUDI HA
ZWIBVELEDZWA ZWA VHUSIKI NA ZWAVHUDAVHIDZANI**

TSHIVENDA

**LUAMBO LWA HAYANI
LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA U THOMA
LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA VHUVHILI**

GIREIDI 10-12

2010

THEBULU YA ZWI RE NGOMU

ZWI RE NGOMU	SIATARI
1. NDIVHO	03
2. U N'WALA SA MAITELE	03
3. TSHAKA DZA MAANEA	04
3.1 Maanea a u anetshela	04
3.2 Maanea a mbuletshedzo	05
3.3 Maanea a tsenguluso	05
3.4 Maanea a u ṭạṭạ	06
3.5 Maanea a disikhesivi / u ṭạṭạ ho linganyiswaho	06
3.6 Maanea a khumbudzo kana a u vhuisa muhumbulo	07
3.7 Tshivhumbeo tsha maanea	08
4. ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA VHUDAVHIDZANI	09
4.1 VHURIFHI VHU SI HA FOMẠẠ	09
4.2 VHURIFHI HA FOMẠẠ	10
4.3 MEMORANDAMU	11
4.4 ADZHENDA NA MAAMBIWA A MỤṬANGANO	13
4.5. ḶIṆWALOVHUNE / KHARIKHỤLAMU VITHAE	15
4.6 NGANEA VHUTSHILO YA MUFU	17
4.10 MUVHIGO	17
4.7 ATHIKỊLI YA GURANṆẠ / MAGAZINI	20
4.8 EDITHORIALA	21
4.9. KHOLUMU	22
4.11. INTHAVIYU	22
4.12 TSHIPITSHI	24
4.13 MUFHINDULANO	25
4.14 TSENGULUSO / RIVIWU	26
5. ZWIBVELEDZWA ZWIPFUFHI ZWA VHUDAVHIDZANI	28
5.1 KHUNGEDZELO	28
5.2 FỤLAYASI	28
5.3 PHOSỊṬARA	29
5.4 MASIA NA NDAELA	31
5.5 DAYARI	31
5.6 GARẠṬẠ YA THAMBO	32
5.7 GARẠṬẠ YA POSWO	33
5.8 U ḌADZA FOMO	34

1. NDIVHO

Heji Jiñwalo Ji nga shumiswa nga vhadededzi na vhagudi vha Luambo lwa Hayani, luambo lwa u Engedza lwa u Thoma na Luambo lwa u Engedza lwa Vhuvhili . Ji dovha Ja thusa u funza na u ñwala zwibveledzwa zwa vhusiki na zwa vhudavhidzani.

2. U ÑWALA SA MAITELE

U ñwala na u ola zwibveledzwa ndi maitete a bvelelaho a tshi ya phanḁa. Ndi zwa ndeme u ñea vhagudi tshifhinga uri vha kone u ita maitete haya. Vha fanela u:

- nanga tshoho, ndivho na u vha vha tḁanganedzaho mafhungo a zwa zwibveledzwa zwi teaho u ñwalwa kana u olwa
- haseledza nga mihumbulo yo fhambanaho vha tshi shumisa, sa tsumbo, mimepe ya mihumbulo, tshathi i elelaho, mitevhe
- kwama zwiko zwo teaho, u nanga mafhungo o teaho nahone vha dzudzanya mihumbulo iyo
- bveledza mveto-mveto ya u thoma i dzhielaho nḁha: ndivho, u vha vha tḁanganedzaho mafhungo, tshoho, lushaka lwa tshibveledzwa
- vhalala mveto-mveto ya u thoma nga u sasaladza nahone vha wana maambiwa-vho a bvaho kha vhañwe (khonani dza kiḁasini, vhadededzi, vha muḁa)
- bveledza mveto-mveto nnzhi hu ne zwa konadzea
- vhalulula (hune zwa tḁoḁa u dovha u amba nga hazwo), u vhalulula u tshi khakhulula he ha khakhea na u sedzulusa mveto-mveto nga vhusedzi
- bveledza mveto-mveto yo olwaho zwavhuḁi ya u fhedzisa.
- humbula nga ha u saukanya tshibveledzwa tsha u fhedzisa nga ene muḁe na musi e na vhañwe vhagudi ngae na musi e na mudededzi.
- U ñekedza tshibveledzwa tsha u fhedzisa nga u tḁoḁou pfa mihumbulo ya thanga dzawe, vhadededzi, vhabebi na vhañwe vha re na dzangalelo.

Thanyelani

- Vhagudi vha tea u ñwala nga misi yoḁhe. Dzhenala dza ḁuvha Jiñwe na Jiñwe kana vhege iñwe na iñwe, dzine dza sa tḁoliwe lwa tshiofisi, ndi zwishumiswa zwa ndeme kha u tḁuḁwedza uri hu ñwaliwe.
- Kha u ñwala ha tshiofisi, vhadededzi vha eletshedziwa u linga tshikili tshithihi kana tshipiḁa tshatsho tshine tsha khou gudiwa musi hu tshi khou itwa mushumo uyu. Tsumbo, zwikili zwoḁhe zwa luambo a zwo ngo tea u ambiwa ngazwo kha Jiga Jiñwe na Jiñwe Ja kuitele kwa mushumo uyu sa zwo iteaho murahu. Ngauralo u ñwala sa tshikili zwo hangwiwa lunzhi. Zwo tea u wana u linga ha vhulondo.

- Thangana ya murele i tea u kona u sedzulusa mushumo wa muñwe ngae sa izwi tshi tshipiḁa tsha ndeme kha maitete a u ñwala. Tshipiḁa tshihulwane tsha mvelelo iyi ndi u ñekedza mushumo wo tou ñwaliwaho. U nga tou kovhekanywa kha vhagudi, vhadededzi, tshikolo tshoṱhe, vhabebi kana vhañwe vha kwameaho nga u ṱanḁavhuwa. Mugudi u ḁo ḁikukumusa nga tshibveledzwa tsho vhinwaho tsha fhedzwa.
- Vhagudi vha tea u vhudziwa nga ha mvumbo na ṱhoḁea dza zwibveledzwa zwa vhusiki zwo fhambanaho. Ṱhaluso pfufhi ya tshaka dza maanea ane vhagudi vha tea u a ñwala i tevhela afha fhasi.

3. TSHAKA DZA MAANEA

Maanea ana tshaka dzo fhambanaho. Ndi zwa ndeme u ḁivha tshaka dzo fhambanaho dza maanea. Hafha fhasi ri khou vha ñekedza mafhungo a angaredzaho tshaka dzoṱhe dza maanea.

3.1 Maanea a u anetshela

Maanea a u anetshela a anetshela nganea kana a anetshela zwo bvelelaho kale. Zwi nga ñwaliwa nga kuvhonele kuñwe na kuñwe.

Ṱhoho dza tsumbo:

1. Ro vha ri kha tshifhinga tshavhuḁi. Hu tshi ri zwijiwa zwavhuḁi, muzika na khonani dzi funeaho, zwoṱhe zwi hone. Khatihhi fhedzi ha mbo vha na u kuḁana hu dzinginyaho na shango. Ñwalani nga zwo bvelelaho.
2. Mafhungo a vhuḁisa e makhulu wanga vha mmbudza.

Musi ni tshi ñwala maanea a u anetshela ni dzhieze nzhele zwi tevhelaho:

- Tshiṱori tshi fanela u vha na mudzedze wo kwaṱhaho nahone tshi tendiseaho naho tsho ḁisendeka kha muhumbulelwa.
- Maanea a u anetshela kanzhi a ñwaliwa kha tshifhinga tsho fhiraho. Phara ya mvulatswinga i fanela u kokodza dzangalelo ḁa muvhali. Kanzhi maanea avhuḁi a a kona u swikelela tshipikwa tsho livhiwaho. Magumo a takadzaho a songo ḁowealeaho a fha tshiṱori muḁifho wone–wone.
- Dzangalelo ḁa muvhali ḁi tea u dzula ḁo fariwa u swika magumoni. Tshitaila, zwishumiswa zwa u kokodza, na nyito zwi tea u kwaṱhisa vhuṱanzi ha dzangalelo ḁi yaho phanḁa.
- Nganetshelo yo bvelaho phanḁa i bvisela khagala zwinzhi nga ha zwipfi zwi ngaho sa u vhona, muungo, muthetshelo, munukho na vhuḁipfi ha maano. Maanea a u anetshela kanzhi a vha na u ṱalutshedza ho kwaṱhaho.

3.2. Maanea a mbuletshedzo

Kha maanea a mbuletshedzo, muñwali u buletshedza kana u țalusa tshithu u itela uri muvhali a kone u tshenzhela țhoho ine ya khou buletshedzwa nga ndila i re khagala. Hu nga țaluswa muthu kana tshithu.

Țhoho dza tsumbo

1. Lufhera lwa u lindela ñanga ya mațo. Țalusani vhuđipfi kana kuvhonele kwanu.
2. Țalusani vhusiku ha mađumbu.

Musi ni tshi ñwala maanea a mbuletshedzo ni dzhie nzehe zwi tevhelaho:

- Muñwali u tea u sika tshifanyiso nga maipfi. Maipfi na kuambeke zwi nangiwa nga nzehe u itela u swikelela mbuyelo yo lavhelelwaho.
- Zwifanyiso zwa u vhona, muungo, u pfa, muthetshelo na u kwama zwi nga shumiswa uri țhaluso kana mbuletshedzo i vhe khagala.
- Figara dza muambo dzi nga shumiswa nga ndila ya mvelo. Vhagudi kanzhi vha tea u vha na tshenzhemo na țhoho. Zwi konđa nga maanđa u țalusa tshithu muthu a si na ndivho ye a tou tshenzhela ene muñe.

3.3 Maanea a tsenguluso

Kuñwalele kwa tsenguluso ku đivhadza mihumbulo kana mafhungo nga ndila i pfallaho. Aya ndi maanea a mbuno ane khao muñwali a țalutshedza mihumbulo kana a ñea mbuno nga sisiteme. Maanea a tsenguluso a itelwa țhođisiso yavhuđi na hone mihumbulo i sumbedzwa nga u ñea mbuno na dzimbalo.

Țhoho dza tsumbo

1. Vhathu vha fhiraho tshigidi vha lovha khomboni dza badani nga holodei ya Nyendavhusiku. Khakhathi iyi i nga fheliswa hani dzibadani dzashu?
2. Haseledzani uri ni nga zwiitisa hani u tshimbila ni tshi kuvhanganya tshelede ya vhuțambo ha u onesana ha mațiriki.

Musi ni tshi ñwala maanea a tsenguluso ni dzhie nzehe zwi tevhelaho:

- Hu na țhođe ya u pfesesa țhoho zwavhuđi.
- Țhođisiso yavhuđi ndi ya ndeme sa izwi mafhungo a tshi tea u tikedzwa nga mbuno.

- Ngauri muvhali a nga vha a si na u pfesesa ho khetheaho ha t̄hoho, muñwali u fanela u bvisela khagala maipfi ane a nga vha a songo d̄owelea.
- Mihumbulo i fanela u dzudzanywa nga nd̄ila ine ya pfala na hone ya bvisa muvhali kha zwi sa d̄ihwi ya mu isa kha zwi d̄ivheaho.
- Maanea a tsenguluso a anzela u ñwaliwa kha tshifhinga tsha zwino.

3.4 Maanea a u t̄ata

Kha maanea a u t̄ata muñwali u na kuvhonele kwo khetheaho nahone u t̄ata u itela u imelela kana u tikedza vhuimo hawe. Kuvhonele kwa muñwali ku fanela u vha khagala kha mushumo wo t̄he. Aya ndi maanea a dzhiaho sia ane khao muñwali a lingedza u tendisa muvhali u kovhekana nae kuvhonele kwawe kana u vhona zwithu nga i t̄o l̄awe.

T̄hoho dza tsumbo

1. The Jewishini i vhlaha vhusiku. Ni a tenda naa?
2. Vhumatshelo ha Afrika Tshipembe vhu langwa nga vhubindudzi ha mashango a n̄da. Ñeani kuvhonele kwañu.

Musi ni tshi ñwala maanea a u t̄ata ni dzhiele nzhele zwi tevhelaho:

- Thomani maanea añu nga u amba kuvhonele kwañu kwa t̄hoho nga nd̄ila ya inwi muñe nahone ya mañda. Ñeani vhu t̄anzi ha u d̄imelela ho vhalaho u tikedza muhumbulo wañu. Kuvhonele kwo khwa t̄haho ku d̄o bvisela khagala muhumbulo wañu. Zwishumiswa zwo fhambanaho zwa u kokodza na thekheniki dza u kwengweledza dzi tea u shumiswa.
- Luambo lwo shumiswaho lu na u nyanyuwa nahone lu nga nyanyula fhedzi. A lu tei u vha lwa vuhali. Magumo a tea u vha fhungo lo khwa t̄haho, li re khagala nahone li tendiseaho li sumbedzaho kuvhonele kwa muñwali.

3.5 Maanea a disikhesivi/u t̄ata ho linganyiswaho

Maanea a disikhesivi ha dzhii sia nahone a na ndivho ya u ñea kuvhonele kwo linganelaho kha masia o t̄he a u t̄atisana. Muñwali u dzhiela n t̄ha zwiteñwa zwo fhambanaho zwa t̄hoho ine ha khou haseledzwa ngayo, a ñekedza mavhonele o fhambanaho a sa dzhii sia. Muñwali a nga swika kha mawanwa magumoni a maanea fhedzi u imelela na u sa t̄hula zwi tea u vha na ndinganelo nahone zwa senguluswa lu re khagala vhukatini ha maanea.

Thoho dza tsumbo

1. Nwalani maanea ane khao na nea tsumbo dza u imelela na dza u sathula u thutha thumbu.
2. Vhagudi vha fanela u kona u dinangela bugu dza litheretsha dzo randelwaho vhone vhaṅe. Haseledzani fhungo ili ni tshi sedza masia oṅhe aḷo.

Musi ni tshi n̄wala maanea a disikhesivi ni fanela u dzhiela n̄tha zwi tevhelaho:

- Muñwali u fanela u pfesesa na u kona u sumbedza masia oṅhe a fhungo ḷa u ṭaṭisana nga n̄dila ya u sa dzhia sia nahone e na n̄divho ya mafhungo.
- U n̄wala hu fanela u vha havhuḍi, ho humbuliwaho zwavhuḍi nahone hu sa dzhii sia, hu fanela u vha na mafhungo o fholaho, u humbulwa na u tikedzwa zwavhuḍi.
- Thounu i tea u vha i songo nyanyuwaho nahone i tshi tendisea hu si na u dihudza.
- Muñwali a nga nea tsumbo ya kuvhonele kwawe magumoni a maanea awe, fhedzi hezwi zwi fanela u itwa kha magumo fhedzi.

3.6 Maanea a khumbudzo kana a u vhuisa muhumbulo

Kha maanea a khumbudzo kana u vhuisa muhumbulo muñwali u elekanya muhumbulo a vhea vhuḍipfi na u nyanyuwa hawe.

Thoho dza tsumbo:

1. Ndi zwine nda humbulisa zwone mudededzi wa khwiṅesa ane nda tama u vha nae.
2. N̄neani kuvhonele kwaṅu kwa vhutshilo na uri vhu fanela u tshiliwa nga n̄dila-ḍe.

Musi ni tshi n̄wala maanea a khumbudzo ni fanela u dzhiela n̄tha zwi tevhelaho

- Maanea a khumbulo a dzhia sia.
- Vhuḍipfi na u nyanyuwa zwi tamba tshipiḍa tshihulwane.
- Tshipiḍa tshi vhonele tsha maanea tshi nga vha tsha u ṭalusa. Ṭhaluso idzi dzi fanela u vha khagala nahone dza livhiswa kha u sikulula mihumbulo kana vhuḍipfi ha muñwali kha muvhali.
- Mihumbulo/ngelekanyo/ vhuḍipfi i zwine zwa bviswa zwi fanela u dzumbulula u fulufhedzea na u dzhenelela ha ene muṅe

3.7 Tshivhumbeo tsha maanea

Mathomo

Kha mathomo a ri sokou thoma na u amba. Mafhungo a fanela u nea ludungela. Muvhali u fanela u pfa sia le muñwali a dzhia. Mathomo a fanela u kunga. Ha ngo fanela u lapfesa.

Mutumbu

U tevhela mathomo, wone wo vhumbwa nga dziphara. Phara inwe na inwe i vha i na muhumbulo wayo. Hu fanela u vha na ndunzhendunzhe yavhuḽi kha dziphara. Hezwi zwi a konwa na nga u shumisa maḽanganyi sa ngauralo, nga zwenezwo, sa izwi. A si zwavhuḽi u shumisa lushaka luthihi lwa mafhungotswititi. Hu fanela u shuma-vho mafhungombumbano na mafhungotserekano. Kha ri lavhelese zwine phara dza fanela u vha zwone:

Dziphara

Phara inwe na inwe i fanela u kuvhatedza muhumbulo muthihi. Zwi amba uri phara a i nga khethiwi zwi tshibva kha tshivhalo tsha mitaladzi. Zwi ḽo bva kha u vhinwa ha mihumbulo. Mutaladzi wa u thoma ndi wone wo hwalaho muhumbulo muhulwane. Miñwe yoḽhe i tatamudza wonoyu muhumbulo muhulwane. Iyi ndi mitaladzi ya u tika. Mutaladzi wa u fhedza u vhina phara dzoḽhe.

Magumo

Phara ya u fhedza i u swolodela mihumbulo yoḽhe. Muñwali u bvisa vhuḽipfi hawe nga ha ḽhoho. Muvhali u fanela u zwi pfa uri mafhungo a khou vhiniwa. Hu nga ḽi shumiswa maipfi a ngaho: *Ndi tshi khunyeledza...*, *ndi vhina ngauri* na mañwe.

4. ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA VHUDAVHIDZANI

Tsumbo dze dza newa dza zwibveledzwa zwa vhudavhidzani ndi dza nyambo dzo fhambananaho. Hu na dza Luambo lwa Hayani. Ha vha na dza Luambo lwa u Engedzedza lwa u Thoma. Dziñwevho dza divha dza Luambo lwa u Engedzedza lwa Vhuvhili. Dziñwe dzo newa ho sedzwa gireidi ya luambo.

4.1 VHURIFHI VHU SI HA FOMAḶA

Vhurifhi hovhu ndi hune muthu a ñwala a tshi khou ñwalela khonani kana shaka kana muñwe-vho, tenda mafhungo a hone a vha e a vhenevho sa vhatu zwi sa kwami tshiimo tsha muñwe tsha ofisini.

Vhurifhi vhu si ha fomaḶa vhu na tshivhumbeo tshi tevhelaho:

- Diresi nthihi ine ya tevhelwa nga datumu
- Diresi i tewa u ñwalwa nga vhuḶalo
- Zwiga zwa u vhala a zwi shumiswi mafheleloni a mutaladzi kha diresi
- Datumu i tea u ñwalwa nga vhuḶalo
- Theshano: Ni ñwala khonani yanga ...,Muzwala wanga.....
- Mafheleloni a mutaladzi wa theshano tshiga tsha u vhala a tshi shumiswi.
- Marangaphanda a ñea ludungela muvhali nga ha mafhungo ane a Ḷo vhala ngao kha vhurifhi uvho.
- Mutumbu: Afha luambo hu shumiswa lwo teaho, lu si na miswaswo.
- Nyonesano/phendelo : Zwiga zwa u vhala a zwi shumiswi mafheleloni ha mitaladzi ya nyonesano.

Tsumbo ya vhurifhi vhu si ha tshiofisi

PO .Box 3298
Ṱhohoyandou
0950
22 Ṱhafamuhwe 2009

Khonani yanga Takalani

Ni a divha ndo ri u pfa mafhungo aḶu nda tou ri ndi swika lini hayani nda ni ñwalela luñwalo ulwu. Khonani ngoho no ntakadza.Shango loḶhe na dziradio dzi amba inwi. Hu si yone Phalaphala FM. Ro pfa u pfi no vhone na kha SABC 2. A hu kundwe na vhahuluhulu no no vha vhone.

Ndi khou ñaḶa u Ḷifhelwa nga u vha khonani yaḶu. Mishumo yaḶu ndi mihulu. Ndi zwavhuḶi u khunyeledza miñwe ya mirero hafha ri tshi khou tshila. Inwi no zwi ita zwa u sumbedza uri 'maña a mutukana a si vhumatshelo hawe'.

Ni kha ɔi vhuya na zwi humbula? Hezwiḽa vuḽaimatshini i tshi khou fhira ri tshi khou tamba ra litsha zwoṯhe ra thoma u i imbelela, 'ṯharabuḽei, ṯharabuḽei'. Zwino inwi ni vho tou i reila. Zwi ṽea fulufhelo hezwi.Nga hezwi zwoṯhe khonani yanga ṽe ndi khou lingedza u amba uri, 'Mufhululu'.

Vhoṯhe vhane vha ni ɔivha vha wana ṯhuṯhuwedzo nga zwe na swikelela. Ndi vhanzhi vhane vha tama uvha zwine na vha zwone. Ndi ni tamela mashudu kha mushumo waṽu.

Yaṽu khonani
ɔivhaene

4.2 VHURIFHI HA FOMALḂA

Ndi vhuirifhi vhune ha vha na ṯhoḽea dzi tevhelaho:

- **ɔiresi** dzi tea u vha mbili: ya muṽwali na ya hune ha khou ya hone
- **Datumu** i tea u ṽwalwa nga vhuḽalo kha ɔiresi ya u thoma
- ɔiresi ya vhuvhili i tea u thoma nga mufari wa tshiimo sa Mulanguli, Muṽwaleli n.z.
- Ni ṽwala **ṯhoho ya mafhungo**, na mboḽi ṽwala zwine na khou ṯoḽa zwone ni sa monamoni.
- Zwiga zwa u vhala a zwi shumiswi
- **Theshano**: Ni ṽwala Aa! / Nndaa! Kana vhuimo ha muṯanganedzi, Tsumbo: ṯhoho ya tshikolo ,Vho-Mme Netshilaṯa
- **ṯhoho ya mafhungo**: I tea u ṽwalwa nga madanzi hu u itela uri vhaṽwalelwa vha ṯavhanye u ɔivha mulaedza. Arali ṯhoho i songo ṽwalwa nga madanzi, kha i tou talelwa.
- **Mutumbu**: Luambo lu shumiswaho lu tea u anḽana na tshiimiswa tshine tsha khou ṽwalelwa. Mafhungo kha ṽwalwe nga vhuḽalo u itela uri vhaṽwalelwa vha pfesese mulaedza.
- **Nyonesano/ phendelo**
 - Ni ṽwala: Wavho a fhulufhedzehaho
 - Ni tshi fhedza ni tea u ṽwala dzina na tshifani ngauri a vha ni ɔivhi.
 - Muṽwali u tea u saina. Madzina awe a ṽwalwa nga fhasi ha tsaino.
 - Zwiga zwa u vhala a zwi longelwi.

Tsumbo ya vhurifhi ha fomala / Tshiofisi

13691 Igologola Street
Eastfield Ext 10
VOSLOORUS
1475
20 L̄ara 2009

Ṱhohoyatshikolo
Lethulwazi Comprehensive School
P.O.BOX 12014
RUSLOO
1675

Aa! / Nndaa!

KHUMBELO YA U ṰANGANEDZWA SA MUGUDI

Ndi khou hambela u Ṱanganedzwa sa mugudi tshikoloni tshavho kha gireidi 12. Zwino ndi khou nwala vhurifhi uvhu ndi khou dzhena tshikoloni tsha Tshiawelo Sekondary.

Ndi muthu wa mafulufulu kha u guda. Ndi a kona u tamba mitambo minzhi sa u raha bola na u gidima zwipotswu. Ndo longela ripoto yanga ya vhukati ha Ṱwaha khathihi na Ṱhanziela yanga ya mabebo. Ndi kanzhi ndi tshi wana pfufho kha mitambo ya u gidima.

Ndi nga takala nga maand̄a arali khumbelo yanga i tshi nga Ṱanganedziwa.

Wavho a fhulufhedzeaho

M. Ndou

Mmbulaheni Ndou

4.3 MEMORANDAMU

Memorandamu ndi luṰwalo lupfufhi lwa tshiofisi lushumiswaho kha vhudavhidzani ha nga ngomu kha tshiimiswa / dzangano / khamphani. Ndivho ya memorandamu ndi u pfukisa mulaedza nahone u vha wo ḡisendeka kha thero kana fhungo ḡithihi fhedzi. U nga shumiswa kha u pfukisa Ṱdivhadzo, u hambudza, u Ṱahisa khumbelo, u Ṱahisa mbilaelo, u ṰuṰuwedza na u fhembeledza vhashumi kana miraḡo ya dzangano kana tshiimiswa. Ndi zwavhuḡi u dzhiela nzhele uri memorandamu u fanela u ṰuṰuwedza muya wa vhuthu. Zwi amba uri naho fhungo ḡine ḡa khou ambiwa ngaḡo ḡi tshi vhavha nga maand̄a u ṰuṰuwedza vhuthu zwi dzula zwi khombekhombe.

Memorandamu u tea u vha na zwi tevhelaho:

- Dzina la feme, dzangano kana tshiimiswa
- Vhubvo
- Vhuyo
- Datumu
- Thoho ya fhungo
- Fhungo / Mulaedza
- Zwiitisi
- Tsiangane na thuthuwedzo
- Themendelo
- Tsaino na datumu

Memorandamu wo fhambana na vhurifhi. Khawo a ri nwali dresi na theshano. Kha dzikhamphani khulwane memorandamu u nwalwa kha siatari li re na madzina na logo ya khamphani. Hezwi zwi ita uri muwali wawo a sa tsha twa a tshi nwalwa dzina la khamphani. Vhunga memorandamu u tshi fanela u amba nga fhungo lithihi na u vha mupfufhi.

Tsumbo ya memorandamu

LUNWANNGWE SECONDARY SCHOOL

Vhubvo: Khoro ya vha gudi
Vhuyo: Thohoyatshikolo
Datumu: 28 Lambamai 2009
Nomboro ya faela: 07/2009

Thoho: U TSWIWA HA NDAKA TSHIKOLONI

Fhungo: Vhulangi ha tshikolo kha vhu wane dziwe ndila dza u khatshisa tsireledzo tshikoloni thundu I tsireledzee.

Tsiangane na thuthuwedzo: Tshikoloni hafha hu na masekhurithi o tholwaho mushumo wao muhulwane u wa u vhona uri thundu yo tsireledzea. Tshe havha masekhurithi vha thoma u shuma ndi hone thundu i tshi kho tou tsweswa. Vha litsha mushumo wavho vha vho shuma u linda rihe vhana vha tshikolo.

Themendelo: Hu themendelwa uri hu sudzuluswe masekhurithi vha re hone hu tswewe mañwe vhunga a re hone zwi khagala uri a khou kundelwa.

Tsaino: Sambo S.K (Mudzulatshidulo)

4.4 ADZHENDA NA MAAMBIWA A MUṬANGANO

Adzhenda

Adzhenda ndi mutevhe wa zwiteṅwa zwi angaredzaho mafhungo ane aḁo vha a tshi khou ambiwa nga hao muṭanganoni. Arali zwo tshimbila zwavhuḁi, i anzela u rumelwa na thambo ya muṭangano

Tshivhumbeo tsha adzhenda tshi nga angaredza zwitevhelaho:

Nṱha ha adzhenda hu tea u vha na ṱhoho, (I ṱalutshedzaho uri muṭangano ndi wa mini) ḁuvha ḁa muṭangano, tshifhinga na fhethu hune muṭangano wa khou farelwa hone.

Zwiteṅwa zwa ndeme:

1. U vula na u ṱanganedza
2. Vhathu vho ḁaho
3. Maambiwa a muṭangano wo fhiraho
4. U ṱanganedza maambiwa a muṭangano wo fhiraho
5. U rera zwi bvaho kha maambiwa a muṭangano wo fhiraho
6. Maambiwa maswa
7. Maṅwe maambiwa
8. U vala
9. ḁuvha ḁa muṭangano u tevhelaho

Maambiwa a muṭangano

Maambiwa a muṭangano a fanela u vha na tsheo dzo dzhiwaho lwa fomaḁa dza rekhodiwa.

Kha ri dzhiele nzhele zwi tevhelaho:

- ṱhoho ya maambiwa i fanela u angaredza dzina ḁa tshigwada tsho dzhenelaho muṭangano uyo, **ḁuvha**, **fhethu** na **tshifhinga** tsha muṭangano.
- Vhathu vha re hone muṭanganoni. Vho ḁivhadzaho u kundelwa havho.
- U vhalwa ha maambiwa a muṭangano wo fhiraho, u ṱanganedzwa ha maambiwa na u sainiwa na u ṅwalwa ha datumu ya tsaino. Maambiwa a songo sainiwa kana u ṅwalwa datumu ḁuvha ḁe a ṅwalwa ngao. A lindela u vhalulwa vhathu vho no tendelana nao a kona u sainiwa.
- Hu ṅwaliwa fhedzi mbuno dza ndeme dzo ambiwaho na mihumbulo yo dzhiwaho. Hu shumiswa tshitaila tsha fomala nahone hu tshi shumiswa tshifhinga tsho fhiraho.

MAAMBIWA A MUṬANGANO WA MIRADO YA GIREIDI 11 YA SEKONDARI YA RAMMBUDA

Duvha la muṭangano: 12 Lambamai 2009

Tshifhinga :Bureiki ya u thoma

Fhethu:Holoni ṭhukhu

Thero:U nea mpho Elelwani malugana na gundo la a vha naḽo siani la ndowetshumo ya vhulimi

Mirado i re hone:Takalani Muedi (Mudzulatshidulo), Sara Shumba (Muṅwaleli) na mirado ya kilasi yeneyi ya 30.

Mirado yo kundelwaho: Shonisani Rashaka na Maemu Ndadza.

U vula mushumo na u vhalwa

Mudzulatshidulo o vula muṭangano khathihi na u ṭanganedza vhathu.

Maambiwa a muṭangano wo fhiraho o vhalwa a ṭanganedzwa sa a re one a sainiwa.

ADZHENDA

A bvaho kha maambiwa a mutangano wo fhelaho

A ho ngo vha na maṅwe a bvaho kha maambiwa. Mihumbulo nga ha tshifhiwa tshine tsha fanela u rengelwa Elelwani u takalela gundo laawe. Sara o ḽa na muhumbulo wa magazini ya 'Home and Garden'. Mpho a ḽa na wa watshi ya luvhondoni i re na aḽamu.

Maambiwa maswa

Sara Shumba o gaganya u ri Elelwani kha tou itelwa bepha la u pembelela gundo laawe siani la ndowetshumo ya vhulimi sa izwi gundo laawe hu gundo la nnyi na nnyi afha kilasini. Muhumbulo uyu wo takalelwa zwiḽulu nga vhunzhi ha mirado.

Mañwe maambiwa

Ho t̄ahiswa fhungo ǀa uri hu tea u vha na d̄uvha ǀine zwithu zwoṱhe zwa tea u vha zwo khunyeledzwa. Tshavhuyo o gaganya ǀa 12 Nyendavhusiku sa d̄uvha ǀa u guma u dzudzanya vhuṱambo uhu.

U vala

Takalani sa mudzulatshidulo o vala mutangano

D̄uvha ǀa muṱangano u tevhelaho

O t̄ahisa dzi 16 Lara sa d̄uvha ǀine muṱangano une wa tevhela wa tea u farwa ngaǀo.

Tsaino

Takalani Muedi (Mudzulatshidulo
Sara Shumba (Muñwaleli)

4.5. ǀIÑWALOVHUṼE / KHARIKHUǀAMU VITHAE

ǀIñwalovhuṼe ndi ǀiñwalo ǀi dzudzanywaho lwa vhudele ǀine ǀa buletshedza zwithu zwine muthu a vha zwone/a vha nazwo zwi kwamaho: vhuṼe, zwa pfunzo, tshenzhemo ya mushumo, na vha mu d̄ivhaho. Muthu u fanela u ñwala ǀiñwalovhuṼe nga nd̄ila ine ǀa kona u mu ambela a siho. Ndi zwavhuṱi u kona u ñwala ǀiñwalovhuṼe ǀine ǀa tou bula thwii zwine na vha zwone.

ǀIñwalovhuṼe ǀi amba d̄ivhazwakale ya vhutshilo ha muthu. Nga zwenezwo hu fanela u dzhielwa nzhele zwi tevhelaho:

Kha ǀi angaredze zwidodombedzwa zwoṱhe zwi elenaho na mushumo u ṱoṱeaho. I fanela u vha khagala nahone yo fara zwa vhukuma. Ndi zwa ndeme uri ǀi dzudzanywe nga nd̄ila i elanaho na mushumo. Ni tshi ǀi dzudzanya ni sedza uri mushumo u khou ṱoṱa zwifhio na kona u ǀi fhaṱa nga nd̄ila ine ǀa fhindulana nawo.

Kha hu dzhielwe nzhele: ǀiñwalovhuṼe ǀi dzudzanywa ho sedzwa ndivho ya tshenetsho tshifhinga. Arali hu tshi khou itwa khumbelo ya mushumo, hu sedzwa mushumo wonoyo na ṱoṱea dzawo ha ñwalwa ndalukanyo na tshenzhemo zwi yelanaho na ṱoṱea dza poswo.

Tsumbo ya kharikhulamu vithae

Kharikhulamu Vithae ya Munyai Khumbudzo

Zwidombedza zwa vhuṅe

Tshifani: Munyai
Madzina: Khumbudzo
Ḑiresi ya vhudzulo: Ṱhohoyandou
Maṅiini Block K
Ḑiresi ya poswo: P.O Box 3201
Ṱhohoyandou
0950
Nomboro ya luṅingo: 078 8301 232
Tshiimo tsha mbingano: A tho ngo malwa
Vhudzulapo: Afrika Tshipembe
Ḑuvha Ḑa mabebo: 1985-09-05
Nomboro ya basa: 850905 5372 084
Mbeu: Tshisadzini
Murafho: Murema
Madzangalelo: U tamba na u ṭalela netibola

Zwidombedzwa zwa pfunzo:

Sekondari: Gireidi ya 12
Tshikolo: Mphaphuli Secondary School
Ndalukanyo dza nṯha ha maṯiriki: Diploma ya Vhagudisi ha Sekondari(2007)
Tshiimiswa: Makhado College of Education
Thero: Tshivenda, English, History, Education, Music

Tshenzhemo ya mushumo

Tshifhinga: 2007 u swika zwino
Mugudisi: Tshivhase High School
Thero: History kha Gireidi ya 12

Pfufho:

Mutambimakone wa ṅwaha kha netibola

Vhane vha nga kwamiwa nga ha nṅe

Mr Ratshitanga T B: Muṅwaleli (South African Democratic Teachers Union)
Nomboro ya luṅingo: 015 962 1073

Mrs Magato C T: Ṱhohoyatshikolo (Mphaphuli)
Nomboro ya luṅingo: 015 963 2233

4.6 NGANEA VHUTSHILO YA MUFU

Izwi ndi zwidombedzwa nga ha mufu zwine zwa katela qivhazwakale yawe na zwothe zwa ndeme zwi mu kwamaho. Nganeavhutshilo ya mufu i tea u vha nga ndila i tevhelaho:

- I tea u vha pfufhi nahone yo tou nanga fhedzi zwiga zwa ndeme.
- I tea u katela zwidombedzwa zwa mabebo sa: fhethu na datumu
- I tea u vha na zwiwe zwiga zwa ndeme zwa mufu
- I tea u katela zwidombedzwa nga ha pfunzo, u shela mulenzhe kha zwi kwamaho mvelaphanda na lushaka na zwiwe-vho zwe mufu a kona u swikelela a tshi kha qi tshila.
- I tea u amba nga ha muta wa mufu, hu nga vha vhana, mufumakadzi na vha bebi vho salaho.

Tsumbo ya nganeavhutshilo ya mufu

NGANEAVHUTSHILO YA MUFU MAGEKHA ELIAS MUNERI

Magekha Elias Muneri ndi nwana wa Vho- Tshinakaho na Vho- Ratshili Muneri. O bebwa nga dzi 05 Phando 1960 kha ja ha Nthabalala. O do phasa Gireidi 12. A isa phanda na pfunzo ngei Yunivesithi ya Venda, he a phasa pfunzo dza vhudededzi.

O vha e murafo wo khwathaho kha tshigwada tsha vhaswa kerekeni ngei Vosloorus. O mboqi thomiwa nga vhulwadze ha N1H1 musi atshi vhuya seli ha lwanzhe Amerika. Vhulwadze ho mbo qi bala nga ja 30 khubvumedzi 2009 e vhuongeloni ha UNION.

O sia mufumakadzi, vhana vhararu, khaladzi mbili na vhabebi vhawe vhothe.

A lale nga mulalo Mutavhatsindi.

4.7 MUVHIGO

Ri fanela u dzhiela nzhele zwi tevhelaho kha muvhigo:

- Ndi ngani muvhigo u tshi nwalwa.
- Tshivhumbeo tsha muvhigo kana kunwalele kwa muvhigo.
- Luambo lu shumiswaho kha muvhigo.
- Hu vhwigwa zwithu zwo tumbulwaho zwine muthu a nga zwi tanzila na musi e bogisini ja khothe.

- Muvhigo u nwaliwa uri hu sedzwe zwiñwe zwi sa khou tshimbila zwavhuḑi, zwi sedzuluswe, hu vhe na ndulamiso, zwi konou ḑo u tshimbila zwavhuḑi. Muvhigi kha vhige mawanwa a tzedzuluso yawe.
- A ḑe na themendelo (nga inwe nḑila, kha ḑaluse uri u ḑoḑa hu tshi itwa mini malugana na thaidzo yeneyo)
- Kha magumo kana phendelo muvhigi kha sumbe nḑila ya vhuḑiwa hawe malugana na muvhigo. Phendelo kha i tuḑuwedze muvhali wa muvhigo uri na nga iwa phanḑa.
- Tsaino ya muvhigi kana vhavhigi i tou vha khombe-khombe ngauri i vha i nḑila ya u ḑikumedzela kha zwe wa vhiga. Tsaino i ḑi fana na tshigannḑo tsha gunwe lau, ndi ngazwo ri tshi ri muvhigo u ofishiaḑa zwihulusa u swika na hanengei khoroni ya mulayo.
- Muvhigi u shumisa muthu wa vhuraru arali a tshi khou vhiga muvhigo wa tshiofisi.

Tshaka dza mivhigo

Muvhigo wa ḑoḑisiso: vhunzhi ha zwo ambiwaho afho nḑha zwi livhana na muvhigo wa lushaka ulwu. Hu nga ḑoḑisiswa nga zwo iteaho lwendoni zwi songo tshimbilaho zwavhuḑi, khombo yo iteaho na zwiñwe-vho.

Muvhigo wa mvelaphanḑa: muvhigi a nga vhiga a tshi sumbedza uri o no guma ngafhi kha mushumo we a pfi a u ite.

Kha hu dzhielwe nzhele: mivhigo iyi vhuvhili hayo i nga ḑi vhiḑwa nga nḑila ya tshiofisi kana i si ya tshiofisi.

Tshivhumbeo tsha muvhigo

- ḑhoho
- Marangaphanḑa
- Matshimbidzele
- Mawanwa
- Phendelo
- Themendelo
- Tsaino ya muvhigi
- Tshiimo tsha muvhigi
- Datumu

Tsumbo ya muvhigo

SUDZULUWANI SHUTLE COMPANY

1. Thoho

MUVHIGO WA U LITSHA MUSHUMO HA MAḐIRAIVA MAVHILI

2. Marangaphanḑa

Hu tshi tevhelwa ndaela ya mulanguli wa khamphani, u litsha mushumo ha vhareli vhaḑa kha khamphani ya Sudzuluwani nga nwedzi wa Lambamai ḡanwaha.

3. Matshimbidzele

- 3.1 Ho tevhelelwa vho litshaho mushumo vha ambiwa navho mahayani avho.
- 3.2 Ho vhudziswa na vhaḡwe vha vhashumi vho salaho.
- 3.3 Ho sedzuluswa matholelewe na kushumele kwa vhareili avho vho ḡuwaho.
- 3.4 Ho vhudziswa mulangi wa vhareili avho.
- 3.5 Ho vhambedzwa kushumele kwa khamphani iyi na kwa ya vhahura.

4. Mawanwa

- 4.1 Vho litshaho mushumo vho sinyuswa nga u sa ḡewa ndiliso kha u shuma nga zwifhinga zwa musi ho no tshaisiwa na u sa ḡwaliswa kha vha UIF.
- 4.2 Hezwo zwi kha ḑi vha tshililo na kha vho salaho.
- 4.3 A ho ngo vha na zwinwe-vho zwi songo ḑaho kha matholele.
- 4.4 Mulangi u a ḑivha nga tshililo tsha vhareili.

5. Phendelo

Vhareili vho kulea nungo vhukuma. Hezwi zwi khou tsitsa tshirunzi tsha khamphani na mbuelo i wanalaho.

6. Themendelo

Miholo ya vhareili kha i engedziwe nga 25%.
Ovathaimi kha i badelwe u ya nga dziwara.

7.Tsaino: Masaha M.J (Tshanḑa tsha mulanguli)
M.J Masaha Fulwi 2009

4.8 ATHIKILI YA GURANNDA / MAGAZINI

Athikili ndi tshipiḁa tsha mafhungo tshine tsha ṅwalwa nga muṅwali kana vhaṅwali vha tshi ṅandavhudza fhungo ḁo tiwaho. Athikili kanzhi i ḁisendeka kha mafhungo ane a khou bvelela nga tshenetsho tshifhinga tenda a vha mafhungo a ṅuṅulaho dzangalelo ḁa vhavhali.

Zwipiḁa zwihulwane zwa athikili

Mvulatswinga: muṅwali u ḁivhadza fhungo ḁine a ṅoḁou amba nga haḁo.

Mutumbu: muṅwali u ṅandavhudza nga vhuḁalo mihumbulo yawe nga ha fhungo ḁi re ṅafulani.

Phendelo: mafhungo oṅhe a vhinwa henefha.

Muṅwali wa athikili u fanela u londa uri u khou fhindula mbudziso dzi tevhelaho kha mafhungo awe:

- Ndi nnyi ane a khou ṅwaliwa nga hawe?
- ita mini?
- Ndi nga mini o ita zwe a ita?
- Zwo itea ngafhi?
- Zwo itea hani/ṅḁila-ḁe?
- A thikili i tea u mvumvusa ya dovha hafhu ya ṅea ṅdivho.

Vhulapfu ha Athikili:

Hu tshi ṅwalelwa gurannḁa. Vhulapfu ha Athikili vhu vha henefha kha 500 – 750 wa maipfi (kana siaṅari ḁithihi u ya kha mavhili). Zwino ri tshi itela ngudo dzashu na ṅhoḁea dza silabasi, Athikili ri tea u guma henefha kha 120 – 150 wa maipfi.

ṅhoho ya Athikili:

ṅhoho ya Athikili i tea uri i kunge i nyanyule vhavhali. I tea u ṅwalwa nga vhuronwane na hone i vhe na thero.

Thero:

Hu tea u vha na thero ya mafhungo ine muṅwali a ḁisendeka khayo. Tsumbo: Muthu anga ṅwala nga ha, vhugevhenga, zwamitambo, zwa makwevho, zwa poḁitiki, dwadze ḁa HIV / AIDS na zwiṅwe.

Luambo:

Luambo lu shumiswaho kha u ṅwala Athikili lu vhe lwo kunaho lune lwa pfala zwavhuḁi. Kuṅwalele ku vhe kwone-kwone hu tshi tevhelwa thekeniki dzoṅhe dza kuṅwalele.

Kuñwalele kwa Athikiji

- I tea u vhalea nga u tšavhanya nahone nga ndila i leluwaho.
- Mitaladzi kha i dzudzanywe zwavhuḁi nahone luambo lu vhe lwo kunaho lu si na tsho khakheaho khalwo.
- Maipfi a u thoma kha athikiji ndi a ndeme vhukuma sa izwi a one a no kokodza mihumbulo ya muvhali. Muñwali kha tšutšule dzangalelo la muvhali.
- Kha hu vhe na u tevhekena kana ndunzhe-ndunzhe kha zwi vhigiwaho.

Tsumbo ya Athikiji

PHONDI YO FA NGA MAḁI	
Nga Mangalani Tshikovhi	
Mapholisa vho vhiga lufu lwa munna we a wanwa o papamala damuni. Vho-Josaya Ratsige ndi musi vha na maḁuvha vha tshi khou tšodwa. Tsho dzumbamisaho Vho-Josaya a si tshiñwe arali hu si uri vho fara ñwana wavho vha mu likita a tšodou sia vhatu. Hu pfi o fhedzisa tshisevho tshe vha sia.	Vho ri u vuwa vha livha ndiloni yavho. U wana tshisevho tshi tshi ri ndi a pfumelwa vha tšwa vho tou mu livha, u swika vho mbo ḁi mu ñamela. Vho ri u vhona tshinyalelo vha ri zwi siwa zwi tshi vhonwa. Mapholisa vha ḁo nngwana vhudzulavhafu.

4.9 EDITHORIALA

Ndi athikiji ya gurannḁa kana ya magazini ine ya tšahisa vhupfiwa ha mudzudzanyi kana muandḁadzi wa magazini kana wa gurannḁa yeneyo.

Tšhoḁea dza Edithoriala kana zwine zwa tea u katelwa

- a) I tea u amba nga zwithu zwine zwa khou itea zwi kwamaho vhunzhi ha vhavhali
- b) I tea u tšutšuwedza vhatu u tenda kha kuvhonele kwa zwithu kwa muñwali wayo
- c) I fanela u ñea mihumbulo na thandululo kha thaidzo kana fhungo ji ambwaho nga haḁo
- d) I fanela u sumbedza uri ho itwa tšedzuluso vhukuma nga muñwali kana vhañwali
- e) I tea u kungedzela vhatu u tenda kha kuvhonele kwa zwithu kwa gurannḁa nga ndila i sa timatimisi.

Tshivhumbeo tsha edithoriala

Mvulatswinga

Mudzudzanyi u tea u vha na fhungokana thero ine a khou amba nga hayo ine ya kwama vhunzhi ha vhavhali.

Mutumbu

Vhañwali kana muñwali wa edithoriala u tea u tshisa muhumbulo kana kuvhonele kwawe kwa zwhithu.

Thasululo / Thandululo

Hu tea u newa ndila ya thasululo ya thaidzo i re tafulani.

Magumo

Hafha mudzudzanyi u ombedzela nga fhungo jihulwane.

Tsumbo ya Edithoriala

<p>Vho tshanganedzwa kha Volomu 65 ya Gurannḁa ya Mbofholoho</p> <p>Ri pfa ro ḁala nyofho na tshonifho khulu kha Mudzimu Ramaandḁaotḁe musi zwo bulwaho nga Vhafunzi Vho-Tshifhiwa Irene. Ndi zwithu zwo no mangadza vhukuma kha heji ja hashu. Hezwi zwithu zwi khou itea nga ndila khulwane. Vharabeli vha saḁhane na vhadziavhuloi vha khou tou ḁibula ji nḁha ha tshoho</p>	<p>.Mudzimu o ri ḁisela tshifhinga tshiswa tsha mbekanyamushumo ya u vhuedzedza shango ngonani. LUKA 12:2-3</p> <p>A huna tsho dzumbiwaho tshine tshi sa ḁo dzumbuluwa. Ndi hone zwine na amba swiswini zwi ḁo pfiwa tshedzani.</p> <p>Mpfariseni</p>
--	---

4.10. KHOLUMU

- Ku ñwalele kwa kholumu a kwo ngo tou fhambana na kwa athikiji. Zwoḁhe tshoḁea na tshivhumbeo zwi a fana. Phambano tshukhu ine ya vha hone ndi i tevhelaho: Kholumu a inwalwi nga muñwe na muñwe.
- Vha gurannḁa kana magazini yeneyo vha nga tḁoḁa muthu ane avha masithesele kha sia line vha khou tḁoḁa a tshinwala nga haḁo, sa tsumbo ; vhanga tḁoḁa, Dokotela u amba nga HIV/AIDS kana zwiñwe zwa mutakalo.Rapolotiki u amba nga polotiki. Vhaḁivhi vha mitambo vha tshi ñwala nga zwa mitambo.
- Muñwali wa kholumu ya gurannḁa a nga amba nga ha thero dzo fhambananaho tshifhinga tshoḁhe kana a amba nga thero nthihi zwi tshi bva tshoḁea kana pfano ye a vha nayo na vha gurannḁa

Tsumbo ya kholomu

Thusani khoutshara u nanga tshikwadi Fhedzi ni lilele vhane vha ɔo sala nɔa

Shundunthule 31, 2010 10:25 PM | Nga TET

Carlos Alberto Parreira u tea u shumisa maanɔa nɔamusi u fhungudza vhatambi u swika kha vha 23 vho tendelwaho nga Fifa.

Zwi ɔo pwasha mbilu dza vho salaho nɔa. Ri a ɔivha uri ndi vhonnyi vhane vha ɔo kundelwa. Sa zwe khoutshara a amba dzivhege dzo fhelaho, muthu ane a tea u mu takadza ndi ene muɔe. Ri tenda uri Bevan Fransman na Andile Jali vha ɔo xeelwa. Itumeleng Khune una vhukoni hune ha mu ita uri a vhe wa 1 u dzhena. Moeneeb Josephs na Rowan Fernandez vha ɔo wana zwiimo.

Mukapuɔeni Aaron Mokoena o tamba lwo no swika 100 kha Bafana Bafana. U ɔo dzhena fhedzi a songo tamba nga nɔila mmbi. Matthew Booth, Bongani Khumalo na Siyabonga Sangweni vha ɔo tea u thusa Mokoena murahu. Tsepo Masilela na Siboniso Gaxa vha ɔo tamba na Bryce Moon na Lucas Thwala sa vhathusi kha tshamonde na tshauɔa murahu. Steven Pienaar u tea u tambela Bafana sa Everton. Vhukoni ha Teko Modise na Siphwe Tshabalala vhu tea u elela ha vhoneala. U amba ngoho, Franklyn Cale ho ngo tou vhoneala zwavhuɔi. Ndo amba fhedzi ndi nnyi ane a ɔo vha tshipiɔa tsha vha 23 vha u fhedzisela?

4.11. INTHAVIYU

Inthaviyu i vha vhukati ha vhatu vhavhili, muvhudziswa na muvhudzisi, vha fhethu ho teaho nga tshifhinga tsho teaho. Musi huna inthaviyu hu vha na mufhindulano vhukati ha muvhudzisi na muvhudziswa. Kanzhi inthaviyu ya mushumo ivha na vhavhudzisi vhanzhi na muvhudziswa e muthihi.

Huna tshakha nnzhi dza inthaviyu, tsumbo: Ya mushumo, ya Radio, ya u rengisa, ya u humbela u ɔanganedzwa Yunivesithi kana Magudedzini.

Tsumbo ya inthaviyu

Iyi ndi inthaviyu vhukati ha Maṭodzi na mudzulatshidulo wa khorwana ya u ṭanganedza matshudeni Yunivesithi ya Maitazwiṭoma.

[Ndi ofisini Yunivesithi ya Maitazwiṭoma, Maṭodzi u khou vhudziswa dzi mbudziso nga mudzulatshidulo Vho-Nḍou]

Vho-Nḍou: Maṭodzi ndi hambela uri ni ri ṅee zwi dodombedzwa nga ha inwi muṅe ngau Pfufhifhadza.

Maṭodzi: Ndi ṅe Maṭodzi Radzuma. Ndi bva muḍini ure na vhana vhaṭanu. Ndi ṅwana wa vhuraru. Vhabebi vhanga avha shumi, ndi dzheniswa tshikolo nga malume anga. Kha giredi dzoṭhe ndo phasa nga ṅaledzi.

Vho-Nḍou: Ndi ngani no nanga u ḍa Yunivesithi iyi?

Maṭodzi : Thero ya dzhiolodzhi iitwa Yunivesithi ino. Vhagudi vhoṭhe vhane nda vha ḍivha, vha vhupo vhu bvelaho phanda mishumoni yavho vho guda henefano Yunivesithi ino.

4.12 TSHIPITSHI

Tshipitshi ndi zwine muthu a amba o thetsheleswa nga vhathu. A nga tou vhala kana a amba zwi tshi bva ṭhohoni. Fhethu hune kanzhi zwipitshi zwa ṅekedzwa hone ndi miṭanganoni, dzikhoniferentseni, dzimpfuni, minyanyani, fhethu hu avhelwaho dzipfufho, vhuṭamboni ho fhambanaho na huṅwe.

Tshipitshi tshavhuḍi ndi tshi sa farisi vhathu vhuludu nahone tsha dovha hafhu tsha kwama zwine zwa khou bvelela khathihi na u tshimbilelana na nyimele ya henefho hune ha khou ambiwa hone. Hune zwa konadzea tshipitshi tshi tea u koḍelwa nga miswaswo. A tshitei u lapfesa.

Tshivhumbeo tsha tshipitshi

- **ṭhoho:** Tshipitshi tshavhuḍi ndi tshine tsha tea u vha na ṭhoho ine muambi a nga ḍinangela u ya nga thero ya mafhungo kana a tou vhetshelwa yone nga vho murambaho. ṭhoho kha i vhe i kungaho.
- **Theshano:** Afha ndi hune muambi a resha vhathu vha re hone u ya nga u sielisana.
- **Mvulatswinga:** A fha ndi hune muambi a thoma u amba mafhungo awe. ṭhoho ya mafhungo na yone i thoma u bveledzwa khagala. Zwauri hu khou ambiwa nga mini muthu u thoma u zwi pfa henefha naho ṭhoho ya tshipitshi i songo bviselwa khagala.

- **Mutumbu:** Afha ndi hune ha vha na mafhungo nga u angaredza. Ndi hone hune muambi a ḁa na mbuno dzawe dzoṭhe a tshi dzi tikedza. Phara nthihi kha i itwe nga muhumbulo muthihi.
- **Phendelo:** Tshipitshi tshavhuḁi tshi anzela u pendela nga mutaladzi kana mitaladzi isi gathi ine ha vha hu tshi khou nweledzwa mafhungo oṭhe nga u angaredza, u ṅea themendelo khathihi na u livhuwa vha ngaho sa mutshimbidzamushumo na vhatu vhoṭhe

Tsumbo ya tshipitshi

TSHIPITSHI TSHA VHUṬAMBO HA U ṬANGANEDZA DZIDIPLOMA.

“Mutshimbidzamushumo, vhaeni vhahulisei, vhashumeli vhoṭhe vha tshino sibadela, vhaongivhatei na vhatu vhoṭhe vho konaho u swika fhanu, ndi a vharesha nga mbilu yo ḁalaho dakalo, ndiri ndaa!.

Mutshimbidzamushumo, ndi pfa ndo hulisea nga maandḁa nga hezwi zwe ha tiwa ṅṅe uri avhe ṅṅe ndi no amba tshipitshi tsha ṅamusi, kana tshipitshi tsha ṅamusi tshivhe tshanga

Zwino-ha vhatu vha hashu, ndi na fhulufhelo ḁo ḁalaho ḁa uri u vha a hu na a sa ḁivhiho uri ndi ngani ro kuvhangana fhanu ṅamusi vhunga zwo no ḁiambiwa.

Ro kuvhangana u takala na avha vhe vha ita mushumo muhulu mungafha. Ro kuvhangana u takala na avha vhe vha zwi kona u ṭhaphudza pfunzo dzavho. Ndi vhanzhi vha thoma navho vhe vha tou ri vha tshi swika vhukati vha neta.

Khe vhaha vhe vha konḁelela vha ṭhaphudza pfunzo dzavho. Ṇamusi ri ḁiṭongisa ngavho. Ndi zwone zwine Vhavanḁa vha amba vha tshi ri “u futelela hu a bveledza”. Ndi zwone kha ri pembele navho ri tshi tenda uri na riṅe ḁiṅwe ḁuvha ri ḁo swika hafha he vha swika hone.

4.13 MUFHINDULANO

Mufhindulano ndi nyambedzano ine ya vha i tshi khou itea vhukati ha vhatu vhavhili.

Mufhindulano u tea u vha nga ndila-ḁe?

- Mufhindulano u tea uri u songo lapfesa
- Mufhindulano u tea u kunga
- U vhe wo fhelelaho u si na magake
- Luambo lu vhe lwo ḁoweleaho kha u shumisa ḁuvha ḁiṅwe na ḁiṅwe.

Tshivhumbeo tsha mufhindulano:

Mvulatswinga: Mvulatswinga ndi one madzheni a mufhindulano ane a ri dzumbululela zwine ra nga lavhelela.

Mutumbu: Ndi une wa vha na madzina a vhathu na zwine zwa khou ambiwa. Madzina a tea u vha mapfufhi na hone mafhungo a tea u thoma phanḁa ha hune dzina ja guma hone.

Phendelo / magumo :lyi ndi thasululo ya zwe zwa vha zwi tshi khou ambiwa nga hazwo. Tshiḁwe tshifhinga muḁwali a nga pendela nga u ḁetshedza kana u amba zwine zwa u vhina mafhungo a zwi vhea ngomu zwitangini.

Tsumbo ya Mufhindulano:

[Maluḁa u ḁangana na Thilivhali ḁilani. Ndi kale a tshi khou muḁḁa malugana na tshikolodo tshawe tshine a vha natsho]

MALUḁA: Ndi matsheloni, Thilivhali

THILIVHALI: Ndi khou zwi vhona uri ndi matsheloni.

MALUḁA: Ni nga tou mphindula ngauralo ndi tshi khou amba na inwi ndo tou takala.

THILIVHALI: Zwa u takala haḁu a zwi ntshumeli tshithu, ndi khou ḁḁa masheleni anga ane na nkoloda ḁamusu. Ndi lini na fhano tshe nda ni ḁwalela marifhi ni sa fhinduli.

MALUḁA: Ndi a zwi ḁivha zwauri ndi a ni koloda, fhedzi ḁivhani hafha.

THILIVHALI: Ndi ḁivhe hafha kha mini?

MALUḁA: Ndi na vhathu vhane nda vha koloda sa inwi vhane na vhone nda tama u vha badela.

THILIVHALI: Zwino?

4.14 TSENGULUSO / RIVIWU

Ndi ḁila ine muthu a ḁea mihumbulo yawe nga ha tshithu tshine a khou sengulusa. A fha hunga sasaladzwa kana ha khoḁiwa, zwi tshi bva kha zwine musengulusi a zwi vhonisa zwone. Musengulusi makone ndi ane a sa dzhie sia. Onoyo ndi ane a ḁea tshifanyiso nga ḁila ine musi u tshi ḁangana na tshithu itsho, wa wana tsho tori kokotolo tsenguluso yo ḁewaho nga musengulusi. Henefha ndi hune muḁali a ḁea vhuḁi na vhuvhi nga ḁila ine ya eḁana.

Maga ane a tea u tevhedzelwa musi hu tshi itwa tsenguluso.	Zwisumbedzi
Mvulatswinga; u ḁathuvha ḁoho ine ya khou tea u senguluswa	Nga u tou pfufhifhadza. U rwa ḁhaha ḁoho.
Mafhungo a vhuvha ha tshithu	Zwidodombedzwa zwine zwa ḁivhadza muvhali kana muthetshelesi nga ha ḁivhazwakale.dizaini, mbonalo na

	zwothezwothe zwine zwa kwama t̄hoho ya mafhungo ane a khou tea u senguluswa
Manwelwdzo mapfufhi nga ha t̄hoho khathihi na thikhedzo iñwe na iñwe.	T̄hat̄huvhani puloto/zwi re ngomu/ tshumelo/ mbonalo / na zwiñwe-vho. Kha filimu/litambwa/bugu, ni songo nea khunyeledzo hafha.
Ñongo wa mafhungo kana tshivhindini: Ñeani tsenguluso yañu nga u tou angaredza. Ñeani na mihumbulo yañu hafha	Ni songo ñuñedza kana u dzhia sia. Tikedzani mihumbulo yañu nga mbuno.
Magumo; Khunyeledzani tsenguluso yañu	Ñweledzani mawanwa añu hafha.

Tsumbo ya tsenguluso / riviwu ya bugu

<p>Tsenguluso ya Mafeladambwa nga NE Sigogo Itepa Publishers, 2006</p> <p>Ndo vhala tshiṭori kha khandisomviswa ya bugu ya <i>Mafeladambwa</i> ya Vho NE Sigogo. Muñwali o ḍiñea tshifhinga tsha u engedza zwidodombedzwa a tshi itela vhavhali.</p> <p>Vhabvumbudzwa vha ndeme vho ñwalwa kha mutevhe mathomoni, ha konou ḍa mutevhe wa vhañwe vhabvumbudzwa. Maipfi ane a t̄alutshedza mubvumbedza muñwe na muñwe o dzudzanyelwa u konou pfesesa uri ndi vhoneyi havha musu tshiṭori tshi tshi kwama matshilo avho.</p> <p>Na guḷosari ya masiaṭari a 17 mafheleloni a bugu i ñea t̄alutshedzo ya mathemo na mañwe mafhungo a sa dzheniseiho nga ngomu ha tshiṭori, fhedzi zwine zwa engedza mafhungo ane a ita uri muvhili a pfesese.</p> <p>Nga murahu ha u vhala bugu lwa vhuvhili, ndo ḍiwana ndi khou vhala ndi tshi dovha tshiṭori, ndi tshi takadzwa nga ñḍila ine matshilo a vhabvumbudzwa a vha a tshi khou vhabvumbudzwa na a vhañwe, na nga ñḍila ine a khou t̄umanywa ngayo na u elela na mudzedze wa tshiṭori.</p> <p>Mushumo wa t̄hoḍisiso we muñwali a ita u vhoneka kha nganetshelo ya tshiṭori. Ndi zwa vhukuma ndi tshinetulusi na tshidzinzi tsha muhumbulo tshine u nga si sendele kule natsho.</p> <p>Musenguludzi: R Manngo</p>
--

5. ZWIBVELEDZWA ZWIPFUFHI ZWA VUDAVHIDZANI

5.1 KHUNGEDZELO

Khungedzelo ndi nḡila ya u aḡdadza bindu kana tshumelo ine muthu a i ḡekedza. Muḡwali wa khungedzelo a fanela u londa zwi tevhelaho:

- U ḡuḡula dzangalelo ḡa vharengi.
- U ḡalutshedza na u ita uri vhatu vha fune tshibveledzwa.
- U livhiswa kha tshigwada tshikene tsho tiwaho(vhaswa, vhaaluwa, vha shumaho na zwiḡwe)
- U fanela u ḡuḡuwedza na nga u shumisa tshivhalo tsha vha shumisaho tshibveledzwa tshenetsho.
- U fanela u kona u shumisa luambo lwa u fhuredzela.

Tsumbo ya khungedzelo

LUVHOLA FHETHU HA U AWELA

Vho neta nga mushumo wa ḡwaha woḡhe?

Kha vha ḡe vha netuluwe fhano Luvhola

Vha songo ḡa vho fara tshithu, ri ḡifhelwa nga u vha ḡea tshumelo

Ro no wina tshiphuga luraru tsha u vha vhomakone

Ri vhomasithesele kha zwi tevhelaho:

- **Minyanya**
- **Vhudzumbamo ha vhavhingani vhaswa**
- **Dzikhonfarensi**
- **ḡano ḡa zwa sialala**

Riḡe ra balelwa u vha thusa ri vala bindu ḡashu.

Mitengo yashu I tou kokovha fhasi

Ri wanala henefha thavhani ya Luvhola kha ḡa Luvhola

U ḡivha zwinzhi vha nga ri kwama kha

(015) 234 8987/8/9 kana

096 453 0000 kana

luvhola@yahoo.co

LUVHOLA LUVHOLA LUVHOLA LUVHOLA

5.2 FUḡAYASI

Fuḡayasi ndi zwibambiri zwo gandiswaho zwa siaḡari ḡithihi zwine khazwo ha vha ho itwa khungedzelo nga ha vhuḡambo, tshumelo kana zwibveledzwa zwa thengiso. Fuḡayasi dzi anzela u shumiswa nga vhoramabindu vhaḡuku vhane vha khou aluwa Vhunga zwa u dzi bveledza zwi sa tou ḡura nga maanḡa. fuḡayasi dzi fhambana na burotsha ngauri dzone dzi vha na siaḡari ḡithihi fhedzi, nahone a dzi vhi dzo khavhisiwa kana u itwa na

zwifanyiso na dziembulemu. Fuḽayasi a dzi kombetshedzwi u bveledzwa nga mivhala-vhala yo fhambanaho, ngeno burotsha dzi tshi kombetshedza u nakiswa na u bveledzwa nga ṅḽila i ḽuraho.

Ndivho ya fuḽayasi ndi:

- U kunga
- U ḽuḽula dzangalelo
- U ṅea ndivho kana pfunzo
- U ḽuḽuwedza muthu u dzhia vhukando

Tsumbo ya Fuḽayasi

VHENGELE LA PRINCE ḽI KHOU VULA SOWETO

Khushumusi yo swika, khushumusi yo vha swikela vhukati ha ṅwaha.

Yashu khushumusi i ḽo ḽa luvhili kha ṅwaha.

Vhathu ro pfa zwililo zwavho

Zwe ra vha ri tshi khou zwi lila zwo sendela. Mafhungo a takadzaho asiano. Vhengele ḽashu ḽi funeswaho ḽa Prince, ḽo vhandamela. ḽi ḽo vula fhaḽa muḽini wa Soweto. Vhengele ḽi ḽi khou vula ḽina zwipeshala zwi mangadzaho. Thundu dzoḽhe vha ḽo dzi wana nga hafu ya mutengo vho u ḽowelaho.

ḽuvha ḽa u vula: 30 ḽara 2009

Tshifhinga: 10H00 u swika 21H00 Vharengi vha fumi vha u thoma vhane vha ḽovha vho renga zwithu zwa mutengo u linganaho kana u fhira R500,00 vha ḽo ṅewa luḽingothendeleki lwa mahala.

5.3 PHOSIḽARA

Phosiḽara ndi ṅḽila ya khwinesa ya u vhambedza zwithu zwa ndeme nga ṅḽila ya u zwi ṅwala kana u zwi gandisa kha mabambiri mahulwane ane a nga tou nambatedziwa fhethu ha nnyi na nnyi. Nga ṅḽa ha u vhambadza, phosiḽara i a vha i tshi pfukhisa muladza/ṅḽivhadzo, thambo kana fulo.

Phosiḽara i nga vha na tshifanyiso kana i sa vhe na tsho. Phosiḽara yavhuḽi i fanela u:

- U kunga maḽo a muvhili
- I tea u vhalea naho muthu a songo tou sendelesa tsini
- I songo vha na mafhungo manzhi
- I tea u pfufhifhadzwa nga zwiga zwi re na ndeme

KHONIFERENTSE YA LIFHASI YA TSIVHUDZO NGA HA DWADZE LA HIV/ AIDS

**Vhadzudzanyi :Tshigwada tsha Treatment
Action Campaign na Muhasho Wa Zwa
Mutakalo**

Fhethu:Tshitediamu tsha **Elispark**

Duvha:16 Nyendavhusiku 2009

Thero :Masiandaitwa a tshitzhili tsha eidzi

Vhaambi:

- Muphurofesa, MT Mułazwivhisi: (Yunivesithi ya Venda)
- Dokotela RC Mudzanani (Yunivesithi ya Johannesburg)

Khoniferentsi iyi i do dzhenelwa nga vhatu vho
fhambanaho na vane vha khou bva kha mashango a
SADEC.

Phanda nga mutakalo wavhudi phanda !!!

5.4 MASIA NA NDAELA

Ri shumisa masia musi ri tshi laedza muthu uri a nga swikisa hani fhethu. Ra shumisa ndaela kha u tšalutshedza uri zwithu zwi itiswa hani. Musi ri tshi laedza ri shumisa jimuđi ja ndaela. Ni tshi nea ndaela /masia ni fanela u pfufhifhadza nahone no bvela khagala. Izwi zwi fanela u nwalwa hu na ndunzhendunzhe. Kalani zwickhala nga ndila i re yone. Arali hu khiłomitha dza fumi kha dzi vhe dzenedzo. Laedzani nga zwithu zwithulwane zwi sa sudzulusei sa tshikolo, kereke, na zwiñwe.

Tsumbo ya masia

Nđila ya tsinisa ya u bva tshiřitshini tsha bisi na u ya banngani.

Ni tshi tou bva tshiřitshini ni ye mondeni. Ni do mbo di dzhena kha bada khulwane. Ni mbo di tou longondo nga yeneyo bada u swika hune na do wana robotho. Henefho ni khonele mondeni ni dzhene kha tshiřarařa tsha Dada, ni tshimbile u swika mithara dza mađana mařanu ni do wana mafhande a T. Ni pfuke zwiřarařa zwiraru ni do kona u wana giratshi, ni tshi tou i fhira ni do wana kereke i kha tshanđa tshauja. Phandja ha kereke hu na mafhande a T, ane na fanela u tevhela tshiřarařa tsha Sadama. Ni tshimbile mithara dza 100 ni do wana bannga i kha tshauja tshanu.

5.5 DAYARI

Dayari ndi bugu ine muthu a rekhoda zwiitei zwa vhutshiloni hawe zwine a vhona zwi zwa ndeme khae. Muthu a nga nwalwa na vhuđipfi hawe nga ha nzulele kana nyimele.

Dayari i nga rekhoda:

- Zwithu zwo no bvelelaho
- Zwine zwa khou bvelela
- Zwine zwa do bvelela (sa muřangano une wa do farwa nga datumu iñwe ya phandja).

Ni fanela u dzhiela nzhele zwi tevhelaho musi ni tshi nwalwa dayari:

- Ni nwalwa datumu
- Ni shumise muthu wa u thoma
- Ni bvisela vhuđipfi hanu kha bammbiri

Tsumbo ya dayari

Musumbuluwo, 23 Luhuh 2008

Khotsi anga vho mmbidzela kamarani yavho zwenezwi mme anga vha kha ɔi tou bva u ɕuwa. Vha ri ndi fanela u ɔa ɔuvha ɓiñwe na ɓiñwe nda adzela mmbete wavho. Ndi tshe ndo ima vha mbo ɔi ntsukumedzela kha mmbete vha n... A vho ngo nndonda ndi tshi vhea mukosi wa vhuɕungu.

Tshe vha amba ndi uri 'wa tou zwi munyu, wo fa.

ɓavhuhili 24 Luhuh 2008

Mme anga vha khou bva. A vha ɔivhi uri vho ntsia khakhathini. Heɓi ɓiduna ndi a ɓi vhenga. Hone ndi khotsi anga vha vhuɕuma-shu? ɓo vula vothi...

Heyi ndi tsumbo ya dayari ya ñwana ane a khou tambudzwa nga khotsi awe lwa vhuɕekani

5.6 GARAɕA YA THAMBO

Vhunga na dzina ɓi tshi tou ɔibula, garaɕa ya thambo mushumo wayo ndi u ramba. Vhathu vha nga rambelwa zwithu zwo fhambanaho- vhuɕambo ha mabebo, munyanya wa mbingano, vhuɕambo wa zwa pfunzo, na zwiñwe. Mafhungo mahulwane ndi u dzhiela nɕha tshivhalo tsha maipfi tsho lavhelelwaho uri a songo vha maɕukusa kana manzhisa.

Tsumbo ya garaɕa ya thambo

Kha vha ɔe vha takale na riñe. U vha hone havho vhuɕamboni ha u pembelela **MARANDELA SINGO**. Kha u vuledza hawe pfunzo zwi ɔo vha zwa ndeme kha riñe.

Zwododombedzwa zwa vhuɕambo zwi nga nɔila I tevhelaho:

ɔuvha: 12 Shundunthule 2010

Fhethu: Holoni ya lushaka ya Mutale

Tshifhinga: Iri ya 10

Kuambarele: Ku si kwa fomaɓa

RSVP: Livhuwani kha 082 999 3322

Shandukani kha 083 777 4564

LWENDO LWO VULEDZEA

MIFHULULU MIFHULULU

MIFHULULU

MIFHULULU

5.7 GARAṬA YA POSWO

Hu na nḡila nnzhi kana dzo fhambanaho dzine vhatu vha dzi shumisa kha u rumela milaedza yo fhambanaho fhethu kana kha zwithu zwo fhambanaho. Hone-ha edzonu pfa uri garaṭa ndi mini:

- Garaṭa ya poswo ndi garaṭa ine ya shumiswa kha u rumela milaedza nga poswo.
- Mulaedza u rumelwa nga garaṭa heyi u sina fulobo.
- Ndi garaṭa yo itwaho hu na nḡivho ya uri i nga shumiswa nga yone ine sa mulaedza wo tou poswaho.
- I nga vha gararaṭa ṭhukhu i re na tshifanyiso kha ḡinwe siaṭari ngeno kha ḡinwe hu tshikhala tshine khatsho ha nwalwa mulaedza
- I nga vha garaṭa ya masiaṭari mavhili ḡinwe ḡi ḡa tshifanyiso ngeno ḡinwe ḡi ḡa ḡiresi na tshiṭemembe.

Miṅwe ya mishumo ya garaṭa ya poswo asiya:

- U rumela milaedza mipfufhi.
- U ramba
- U fhulufhedza
- U fhululedza
- U humbudza
- U tamela mashudu
- U ṭuṭuwedza na zwiṅwe.
- Vhubvaḡuvha, Vhukovhela, Devhula, Tshipembe, U livhana na, tsini, murahu, phanḡa, fhasi, Tshanḡa tshauḡa na tshamonde, U khona, u tsa, u gonya.

Tsumbo ya garaṭa ya poswo

<p>TSHIṬEMMBE</p> <p>Kha khonani ya nga Rudzani</p> <p>Afha ndi tama u livhuha khonani na mashaka kha u ntikedza. Ndi livhuha thuso ya masheleni na mihumbulo nga tshifhinga tsha munyanya wa khaladzi anga</p> <p>Wavho Funanani</p>	<p>Rudzani Manngo PO Box 585 Shayandima 0927</p>
---	--

5.8 U DADZA FOMO

Shango line ra khou tshila khalo ndi shango line la toda ri tshi dadza fomo kha vhunzhi ha zwithu zwine ra vha ri tshikhou zwi toda. Ndi kha dzenedzi dzi fomo dzine ra wana vhuvha ha muthu ho dodombedzwa.

Tsumbo ya fomo ya u apujaya mushumo:

A. POSWO YO KUNGEDZELWAHO	
Tshiimo tshine tsha khou apujayelwa (sa) <i>Thoho ya tshikolo tsha Mbilwi</i>	Muhasho we tshiimo tsha kungedzelwa khatsho: <i>Muhasho wa Pfunzo ya Mutheo</i>
Nomboro ndaula (sa kha khungedzelo) <i>2012/045</i>	Arali vha newa mushumo vha nga thoma lini KANA vhanga shuma lwa u onesa lwa tshifhinga tshingafhani kha mutholi wavho wa zwino? <i>01 Thangule 2012</i>
Ndivho ya u apujaya mushumo (Kha vha n'wale mafhungo mararu)	<i>U bveledza luambo lwa Tshivenda. U fhatana u vhulunga mvelele ya Tshivenda. U alusa vhukoni ha u vhala Tshivenda.</i>
B. ZWIDODOMBEDZWA ZWA VHUÑE	
Tshifani	<i>Tshikota</i>
Madzina	<i>Thendo, Mangalani</i>
Nomboro ya vhuñe	<i>9509110354080</i>
Murafho	<i>Murema</i>
Mbeu	<i>Tshiduna</i>
Vha na vuholefali?	<i>Hai</i>
Vha mudzulapo wa Afrika Tshipembe?	<i>Ee</i>
Arali i hai, vha wa lushaka lufhio?	<i>A zwi todei</i>

C. RI VHA KWAMA						
Luambo lu no takalelwa kha vhudavhidzano?				<i>Luisimane</i>		
Nomboro ya luṅingo nga tshifhinga tsha mushumo				0159704250		
Nḍila ya vhudavhidzani yo no				Poswo	imeji X	fekisi
Zwidodombedzwa zwa vhudavhidzani (zwa afho nṅha)				<i>thendo@yahoo.com</i>		
D. DZINDALUKANYO						
Dzina la Tshikolo / Thekhnika la College		Pfunzo dza nṅhesa		Nwaha		
Yunivesithi ya Venḍa		BA		1990		
Yunivesithi ya Kapa		MA		2001		
Ngudo dza zwino (Tshiimiswa na ndalukanyo): PhD, Yunivesithi ya Limpopo						
E. TSHENZHEMO YA MUSHUMO ⁵ (A vha litshe arali vho ṅekedza kharikhulamu vithae)						
Mutholi (na wa zwino)	Tshiimo tsho farwaho	U bva		U swikela		Ndivho ya u tutshela mushumo
		Nwedzi	Nwaha	Nwedzi	Nwaha	
<i>Muhasho wa Pfunzo</i>	<i>Mudededzi</i>	<i>Phanda</i>	<i>1991</i>	<i>Fulwi</i>	<i>2002</i>	<i>Nyaluso Nyaluso</i>
<i>Muhasho wa Pfunzo</i>	<i>Thoho ya muhasho</i>	<i>Fulwana</i>	<i>2002</i>	<i>Fulwi</i>	<i>u swikela zwino</i>	<i>Nyaluso</i>
Arali vho vhuya vha tholwa kha tshumelo dza lushaka kha vha sumbedze arali hu na hu na zwine zwa ita uri vha si tholwe hafhu.					Ee	Hai
Arali hu ee, kha vha ṅee dzina la uyo muhasho.					A zwi ṅodei	

F. DZINYAMBO (Kha vha ñwale <i>u lingedza, u kona, u konesa</i>)		
Tshivenda	U amba	<i>U konesa</i>
	U vhala	<i>U konesa</i>
	U ñwala	<i>U konesa</i>
Luisimane	U amba	<i>U konesa</i>
	U vhala	<i>U konesa</i>
	U ñwala	<i>U konesa</i>
Tshivhuru	U amba	<i>U lingedza</i>
	U vhala	<i>U kona</i>
	U ñwala	<i>U lingedza</i>
G. THEMENDELO (A vha litshe arali vho ñekedza kharikhujamu vithae i re na zwidombedzwa)		
Dzina	Vhushaka havho navho	Luṅingo (tshifhinga tsha
<i>JT Mulaudzi</i>	<i>Ṱhoho ya Tshikolo</i>	<i>0159628327</i>
<i>BR Bele</i>	<i>Muraḁo wa Siviki</i>	<i>0159720468</i>
<i>NN Mashavhela</i>	<i>Dokotela wa muṰa</i>	<i>0158902344</i>
<p>Ndi a ana uri mafhungo oṰhe o fhelela na hone ndi one na uri o lulama u ya nga ha ñdivho yanga. Ndi a zwi ḁivha uri mafhungo a si one e a ñetshedzwa a ḁo ita uri khumbelo yanga i bviswe kana ndi thathiwe mushumoni</p>		
Tsaino: <i>T.M. Tshikota</i>		Datumu: <i>30 Lambamai 2010</i>